Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.
Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.
Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul X. Blaş 12 Maiŭ 1900. Numĕrul 19.

Magiarii gr. cat. şi „Unirea".

Duminecă dim. am primit cu *express*, rĕspunsul Ill. Sale Dluĭ Szabó Jenő. Scrisórea acésta ar fi putut eventual să apară în Nrul trecut al foiĭ nóstre, de n'ar fi fost spedată la ultima postă *Munkács*. Grozav de bine sînt orientaţi dniĭ din comitetul regnicolar al magiarilor gr. cat. cât nicĭ nu sciŭ unde e Blaşul, şi nu-ĭ mirare, că ast fel maĭ comit şi câte o greşală.

Lăsăm să urmeze în traducere fidelă acest rĕspuns, reservând a ne face observările nóstre la sfârşit.

Rĕspuns Preaonoratei Redacţiunĭ a „Uniriĭ".

Preaonorate Domnule Redactor!

Bucuros ne-am dimite în schimb de ideĭ cu „Unirea", fóea coreligionarilor nostri românĭ greco-catolicĭ, în ceea ce privesce liturgia magiară. Am fi gata a o face acésta, de o parte pentru ca să dovedim, că mişcarea nóstră nicĭ de cât nu invólvă gravamine pentru interesele coreligionarilor nostri românĭ, ma în casul, când magiarimeĭ greco-cat. i-s'ar da liturgia magiară, prestigiul unireĭ ar cresce enorm, şi acésta ar aduce şi românilor multe avantagiĭ materiale şi morale, mediate şi inmediate; de altă parte înse şi pentru aceea, ca discuţia asupra mişcăriĭ să o străpunem în presa bisericéscă, singură competentă.

Înse la orĭ ce discuţie cu bun sfârşit se recere primirea sinceră a unuĭ principiŭ fundamental comun, care să fie punct de mânecare pentru partide. Decĭ ca schimbarea nóstră de ideĭ să ajungă la ţinta dorită, ar fi de lipsă, ca şi „Unirea" să recunóscă un ast fel de principiŭ fundamental, pe care şi noĭ se îl putem numi al nostru.

Preaonorat Domnia-Ta înse, de şi zicĭ, că în fond nu aĭ nicĭ o esceptiune în contra, ca limba magiarilor greco-cat. neaoşĭ să fie întrodusă în cultul divin, cu tóte acestea declarĭ, că ast fel de magiarĭ neaoşĭ nu există, şi întrégă nóstră mişcare este numaĭ opera şoviniştilor şi a renegaţilor. Dacă decĭ Preaonorat D.-Ta în contrazicere cu adevĕrul istoric negĭ, că există magiarĭ greco-cat. dacă nu recunoscĭ, că în ţara acésta aprópe dóuĕ sute de miĭ de magiarĭ greco-catolicĭ nu vorbesc altă limbă de cât cea magiară, atuncĭ ne este imposibil a ne dimite în discuţie seriósă. Până când în presa română se afirmă sus şi tare, că magiarĭ greco-cat. nu există, până atuncĭ orĭ ce clarificare împrumutată rĕmâne imposibilă.

Noĭ am dovedit în memorandul adresat Sfîntuluĭ Scaun apostolic, că în patria nóstră tot de una aŭ fost magiarĭ, carĭ aŭ urmat ritul grecesc. Nu am tras la îndoélă, că în magiarimea de rit grecesc s'aŭ contopit în decursul vécurilor slavĭ şi alte elemente. Ne-am provocat la faptul, că comuna Hajdu-Dorog deja pe la mijlocul véculuĭ al XVII-lea numaĭ aşa a putut fi câştigată pentru unire, că s'a pus în prospect cultul divin în limba magiară. Peste tot la lumina scrutăriĭ nepreocupate a faptelor, existinţa magiarilor greco-cat. o pot nega numaĭ aceia, carĭ ochĭ aŭ şi nu vĕd, urechĭ aŭ şi nu aud.

Am declarat de nenumĕrate orĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a ómenilor, că nu servim nicĭ un fel de tendinţe politice; şi în p. V. al programuluĭ nostru. — am arĕtat, că nu voim să ştirbim nicĭ drepturile rutenilor, nicĭ ale românilor, ci, că din potrivă, chiar rĕzimându-ne pe drepturile lor, ne nisuim a esopera şi recunóscerea dreptuluĭ nostru. Şi atuncĭ când uniĭ aŭ adus înainte, că limba română în biserică e numaĭ un lucru de contrabandă, am declarat, că dacă româniĭ ar fi siliţĭ să reîntroducă limba slavică veche, noĭ am fi ceĭ dintâĭ, carĭ am protesta împotriva acesteia.

Faţă de acestea „Unirea" nu o dată a scris ast fel de articliĭ batjocoritorĭ în contra nóstră, în cât româniĭ apar azĭ în întrégă presa şi opinia publică magiară ca duşmanĭ pe faţă a causeĭ magiarilor greco-cat.

Unde este decĭ basa comună, pe care am puté tracta unul cu altul?

Noĭ recunóscem cu plăcere existenţa românilor greco-catolicĭ şi dreptul la limba lor. Să recunósceţĭ şi Preaonor. D.-Vóstre existenţa magiarilor greco-cat. şi drepturile limbiĭ lor, şi apoĭ putem începe pertractările pentru asigurarea limitelor. Până atuncĭ înse acésta e cu neputinţă.

Regretăm, că din corespondenţele private a unor foĭ, „Unirea" a concludat la fiascul peregrinajuluĭ nostru la Roma şi s'a bucurat de acela; cu tóte că mişcarea nóstră nu a făcut fiasco, şi nu are nime nicĭ o causă de a se bucura de acest pretins fiasco. Din articlul luĭ Kecskóczy Ödön nu se póte

---

Feuilleton.

Nevasta mea şi eŭ.

— *de Otto Spielberg.* —

Eŭ sînt de regulă bine dispus; nevasta mea numaĭ a rare orĭ. Eŭ îmĭ cânt cântecul: „Dómne, cât e de frumósă," — nevasta mea se vaietă de durere de cap. De nu-ĭ ud numaĭ de cât un ştergar cu apă rece să-ĭ fac o cataplasmă, saŭ de nu-ĭ rad numaĭ de cât hirean să-ĭ pun în céfă, saŭ cel puţin, de nu o conduc numaĭ de cât la sofă şi să-ĭ adiŭ obrajiĭ, atuncĭ îmĭ spune că-s neajutorit; şi de s'ar întîmpla să-mĭ vină mie când va vre'o durere de cap, atuncĭ aşĭ putea să mĕ prind pe orĭ cât, că şi ea ar face chiar ca mine. Cu aceste îmĭ piere orĭ ce dispoziţie şi vin în neplăcuta situaţie de a începe certă cu cine îmĭ cade în cale . . .

Eŭ iubesc liniscea. Când totul în casă e atât de liniscit, mĕ apucă un sentiment inspirator şi daŭ audienţă gândirilor mele. Nevasta mea înse zice, că de cât s'a măritat după mine, maĭ bine întra într'o mănăstire orĭ împletia cosiţă albă. Cel puţin o dată în patru sĕptămânĭ ar da câte o cină şi şi-ar petrece cu prietinile. O dată în sĕptămână ar veni Reuniunea damelor la ea şi cel puţin de treĭ orĭ pe sĕptămână ar trebui să se ţină gata de a primi visite. Dacă tu — zice ea ascuţit, — vreĭ să te închidĭ ca omida de mĕtasă, atuncĭ o poţĭ face, dar pe mine nu mĕ poţĭ aduce la atâta, — eŭ am lipsă de societăţĭ cu spirit. „Măriuţă, dă-mĭ sticla ta de mirosit mi se face rĕŭ". — „De ce, rogu-te?" — „De societăţile tale cele cu spirit, amestecat cu cafea." — „O, tu om rĕŭ!" — Ea nu mi se maĭ arată în ziua aceea.

Ne-am propus, să facem o preumblare. Eŭ, pentru aerul cel bun, aşĭ urca bucuros dealul. Nevasta mea înse zice, că atuncĭ ar trebui să transpire prea tare. De-ĭ zic: Acésta-ĭ chiar bine pentru tine, atuncĭ îmĭ rĕspunde: „Multele albiturĭ în casă nu-ţĭ plac". Cu aceea sînt plătit şi-ĭ întind mâna ca un luptaciŭ prisonier . . . . . . „drăguţă, n'ar fi bine să vedem şi noĭ o dată ciocârlia sburând şi să o audim cântând prin holde"? — „Acésta o poţĭ face singur, dacă-ţĭ convine — eŭ vreŭ înse să umblu între ómenĭ, că de aceea am eŭ garderoba cea elegantă nu pentru ciocârliile din câmp."

Şi aşa ne preumblăm apoĭ, conduşĭ de cele maĭ deosebite sentimente. Salutăm pe promenadă . . . . în drépta . . . . în stânga . . . . domnul profesor . . . . dómna profesóră . . . . complimente . . . . plecăciune . . . . salutare . . . .

Nevasta mea e încântată, pe când eŭ tot ard, par'c'am şedut unde va pe urzicĭ. Şi mĕ şi cam înghimpă, căcĭ mĕ cuget, că la adecă, muerile esercită titlul de demnitate maĭ mult de cât bărbaţiĭ, de şi nu aŭ nicĭ un merit la acela. Mĕ cuget maĭ de parte, că adecă titulaturile şi onorurile fac pe muiere mărginită de spirit; că o muiere face adese pe bărbatu-so de rîs, dacă d. e. Exelenţa Sa are o muiere, care-ĭ o gâscă; maĭ de parte, că multe . . . . Acĭ trebue să încetez, căcĭ nevasta mea mĕ privesce atât de suspect. „Parcă resonezĭ în continuŭ?" — „Ba nu". — „Bine-ĭ, bine, vom vorbi maĭ târdiŭ."

Eŭ iubesc mâncările acre, nevasta mea cele dulcĭ. „Orĭ" îmĭ declară ea, „trebue să purtăm dóuĕ gospodăriĭ, una după gustul tĕŭ, una după al meŭ, orĭ mâncĭ şi tu ce îţĭ

ceti aşa ceva, pentru că de ar fi chiar adevĕrat, (despre ce eŭ înse nu am nicĭ o cunoscinţă.) că óre care ceremonier s'a purtat în mod curios cu ocasiunea predăriĭ memorandului nostru, acésta ar arĕta numaĭ atâta, că fără scirea luĭ s'a întîmplat ceva. Dar nu fără scirea Sfinţieĭ Sale. Sfinţia Sa a fost orientat despre aceea, că ce fel de vorbire i-se va adresa. Nu a impus oratoruluĭ tăcere, pe cum a scris „Unirea“, fiind că a sciut bine, pentru ce ne presentăm înaintea Luĭ. Dacă faimele „Uniriĭ“ ar fi adevĕrate, întregul nostru comitet nu ar fi fost primit şi încărcat cu distincta graţie de care s'a împărtăşit.

„Unirea“ zice, că românii n'aŭ întreprins nicĭ un paş pentru a provoca pretinsa isbândă. Asta o recunóscem şi noĭ cu adaosul, că nicĭ nu ar fi putut face.

Căcĭ, dacă într'adevĕr acolo domnesce o ast fel de direcţiune slavofilă, pe cum scriĭ Preaonor. D.-Ta, atuncĭ interesul comun ar pretinde, ca românii şi magiariĭ în conţelegere să se siléscă a contrabalansa acest curent, pentru că separat nicĭ româniĭ, nicĭ magiariĭ nu pot veni în considerare.

Alt cum direcţiunea rusofilă ce i-se imputa acum Romeĭ, e tare neverosimilă. Roma nicĭ când nu a fugit după un ast fel de car, care nu o aşteptă. În aceea-şĭ mĕsură iubesc acolo tóte naţiunile, cărora aparţin fiĭ credincioşĭ aĭ bisericiĭ. Roma nu stă în servitul nicĭ uneĭ politice naţionale ultraiste.

Preaonorat D.-Ta aĭ cetit în vre o fóe óre care despre aşa numita afacere a stéguluĭ. Fapt e, că noĭ am făcut ca stégurile austriace să fie înlocuite cu stégurĭ magiare. Împrejurarea, că cine va a însoţit lucrul acesta cu observărĭ glumeţe, şi că declaraţia aceluia mi-se imputa mie, să nu Te aducă în confusiune pe Preaonorat D.-Ta. Dór însuţĭ scriĭ, că nu eştĭ prietinul mişcăriĭ nóstre, de ce dar să Te mâniĭ pentru o glumă rea, pe care în urma urmelor nime nu a luat-o în serios.

Lucru maĭ serios e acela, că un bărbat eclesiastic de rit grecesc din Roma, s'a nisuit a mĕ capacita şi cu aceea, că dór şi aşa vin românii şi vor cere susţinerea nevătĕmată a limbeĭ lor bisericescĭ, demonstrând în contra limbeĭ magiare. Nu sciŭ, că óre cetesc în Roma „Unirea“, saŭ nu, dar într'adevĕr, dacă aŭ cetit articlul scris despre peregrinajul proiectat, anevoe vor fi ajuns la o altă conclusiune.

Azĭ scim deja şi bucuros recunóscem, că peregrinajul proiectat al românilor nu are nicĭ în clin, nicĭ în mânec cu mişcarea nóstră. Dar şi acésta nu din „Unirea“ am aflat-o, ci din desavuarea aceea, de care s'a împărtăşit „Unirea“ din loc competent.

Într'adevĕr tare mĭ-ar plăce a-ĭ convinge pe coreligionariĭ nostri românĭ despre aceea, că mişcarea nóstră nicĭ de cât nu este păgubitóre pentru eĭ şi pentru interesele lor. Dar dacă Preaonor. D.-Ta şi de aci înainte veĭ vede în noĭ numaĭ rutenĭ „renegaţĭ,“ atuncĭ ne este imposibil a pune stavilă furtuneĭ, care erumpe după ast fel de afirmaţiunĭ icĭ colea în presa magiară împotriva preseĭ române.

Pacea nu noĭ o conturbăm.

Am rĕmas cu distinsă stimă

Budapesta 4 Maiŭ 1900.

Comitetul regnicolar al magiarilor catolicĭ de rit grecesc.

Szabó Jenő m. p.
membru al Caseĭ magnaţilor, preşedinte.

*

Ne bucurăm şi noĭ alăturea cu Ill. Sa, că ţine să străpună discuţia „în presa bisericéscă, singură competentă,“ şi promitem, că vom păstra obiectivitatea recerută.

Regretăm înse, că deja la început, nu putem recunósce acela-şi principiŭ fundamental, comun cu Dsa. Da, noĭ negăm şi acum existinţa neaoşilor magiarĭ gr. cat. şi nu putem recunósce în unitatea limbiĭ, acela-şi caracter naţional.

Avem şi noĭ în Archidiecesă câte va sute de sĕcuĭ gr. cat., carĭ nu sciŭ limba românéscă, dar pentru aceea cu fală spun, că „én oláh vagyok“.

În vestitul Macăŭ, pe care aşa de a dese îl pomenesce şi Ill. Sa, multă vreme românii gr. cat. n'aŭ intrat în biserica, în care rutenii introduseră cu forţa limba magiară contra voinţeĭ Episcopuluĭ Szilágyi, care din acest motiv le-a şi închis biserica dar eĭ o redeschiseră; şi cu carĭ a purtat proces până la Roma, unde Rutenii aŭ fost rĕspinşĭ. Şi spre ilustrare afle Dsa, că un ast fel de magiar gr. cat. s'a înfăţişat cu ocasiunea uneĭ înmormîntărĭ, la protopopul renegat şi ĭ-a declarat limpede *„esperes úr, a temetésnél az én udvaromban egy szót se énekeljenek magyarul, mert különben csuffá teszem ott az emberek elött, én oláh vagyok, nekem oláhul énekeljen!“*

Şi credinciosul nu scia românesce, saŭ cel puţin nu scia aşa de bine cum scia ungauresce, şi cu tóte acestea pretensiunea sa a fost fórte categorică.

Dar, ca să mergem maĭ de parte, vorbesc óre Irlandezii altă limbă de cât cea angleză? şi cu tóte acestea, nu l-am sfătui pe Ill. Sa să mérgă între eĭ şi să le spună că sînt anglezĭ.

Nu maĭ ţină Dsa cu atâta tărie la acéstă basă, pe care însuşi a făcut-o să încépă a se clătina, când recunósce, „că în magiarimea de rit grecesc s'aŭ contopit în decursul vécurilor slavĭ şi alte elemente.“ Da, Ill. Dle, s'aŭ contopit multe elemente, aşa de multe, cât dacă aĭ încerca să analisezĭ pe aceştĭ „magiarĭ gr. cat.“ n'aĭ afla între eĭ pe nicĭ unul de viţă curat magiară. Şi chiar acésta este adevĕrata pricină, care ne îndémnă pe noĭ, să nu ne plecăm înaintea „scrutăriĭ nepreocupate a faptelor,“ şi să nu ne lăsăm a fi orbiţĭ fără trébă de „lumina“, care resultă din scrutarea acésta. Credeţi-ne Ill. Dle, că avem şi noĭ ochĭ şi avem şi noĭ urechĭ, pe carĭ le scim folosi fórte bine, pentru destinaţia ce le-a dat-o Dumnezeŭ!

Étă dar, că în butul „prestigiuluĭ uniriĭ“, în ciuda multelor „avantagiĭ materiale şi morale, mediate şi inmediate“, cu tot servitul ce ni-l oferiţĭ, în casul când în biserica nóstră am fi siliţĭ să reîntroducem limba slavică veche, — noĭ, nu putem să ne punem pe aceia-şi basă comună cu Ill. Ta, şi vom continua şi maĭ de parte a vĕ combate, deplinĭ încredinţaţĭ, că pe partea nóstră e adevĕrul.

Nu putem înse să nu ne mirăm, cum de se face pomenire în acéstă scrisóre de reîntroducerea limbeĭ slave

---

pun pe masă eŭ, nevasta ta. Căcĭ nu cred,“ — zice ea cu voce înălţată, „că eŭ aşĭ avea gust de a mĕ împărtăşi din acrele tale plăcerĭ“. Ast fel am făcut compromisul, că o dată pe lună să mĕ împărtăşesc de favoritele mele cele acre, şi aceea se întîmplă în ziua, când îĭ daŭ banĭ pentru susţinerea caseĭ. „Veḑĭ tu,“ îmĭ zice ea înfundând în portmoneu cele dóuĕ bancnote de câte o sută de marce, „cum fac eŭ tot pe placul tĕŭ. Nicĭ nu zicĭ nimic? Dar . . . ce se şi cred despre tine? (Aci vócea eĭ ie un accent tragic). Puteaĭ tu să-ţĭ iaĭ o sută de femeĭ şi nu aĭ fi nimerit una barĕmĭ, care să fie atât de modestă, ca mine“. Eŭ, în loc de rĕspuns, daŭ din cap. „Nu.!“ strigă ea aprinsă de mânie, „bărbatul acesta-ĭ nesuferibil“. Şi cu vorbele aceste ia o posiţie de teatralistă.

Medicul nĭ-a consultat se mergem la băĭ; eŭ la Karlsbad ea la Baden-Baden. „Dar ambiĭ de o dată nu putem părăsi casa“, acésta-ĭ prima eĭ opinie categorică. „Póte să erumpă vre un foc, póte veni o tempestate, — póte fulgere, — póte vre o rumpere de nor, — póte . . . .“ „Prea bine,“ îĭ întrerump eŭ vorba, „atuncĭ merg eŭ întâiŭ, că aşa a spus medicul.“ — „Mĭ-am închipuit numaĭ de cât, că domnul bărbat va vrea să călătorescă întâiŭ, şi muierea póte rĕmânea singură spre a păzi bordeiul. Fórte bine, minunat chiar! Tot mereŭ învĕţăm a vĕ cunósce pe voĭ bărbaţiĭ, — ah, că eŭ avuĭ nefericirea (aci suspină de se cutrĕmură) de a mĕ mărita după un aşa bărbat! (Aci o pausă şi de óre ce eŭ nu ĭ-am rĕspuns nimic, continuă ea:) Tu aĭ fi bun bucuros să te scapĭ de mine? Să vede că trăesc prea mult! Da, ţĭ-ar trebui altă femee tînĕră . . . . .“ — „Te rog să tacĭ aceste nu le pot suferi.“

Cine a avut ast fel de dispute, acela scie, cum taie în carne viie ast fel de imputărĭ şi ce sguduire teribilă pot causa. Şi fără de a mĕ cugeta mult, continuaiŭ: „Atuncĭ călătoresce tu la Baden-Baden şi până atuncĭ eŭ rĕmân acasă“. Cu aceste a încetat furtuna.

De patru zile îmĭ umblă în sus şi în jos . . . . uşa caseĭ se deschide tot mereŭ, o dată întră, maĭ croitorésa, maĭ modista, maĭ un comis din prăvălie cu pachete colosale. Chilia de locuit e ca un magazin de vesminte şi când eŭ trebui se erump, vĕḑînd grămada ce trebuia dusă la tren: „Ar crede omul că tu nu mergĭ la băĭ spre căutarea sănătăţiĭ, ci te muţĭ cu totul,“ atuncĭ sări aprinsă ca o flacără şi mi se postă înainte cu vorbele: „Ce, aĭ voi póte să merg la băĭ ca o cerşitóre?“ — „Mi se pare“ — cutezaiŭ eŭ a observa, — că aicĭ încă nimenea nu te-a ţinut de atare“. — „Aci în loc“, rĕspunse ea, „aci e cu totul alt ceva, pentru aci veḑĭ bine e garderoba destul de bună. Dar cugetă, când voiŭ face preumblările de după améḑĭ în pro . . . . ?“ Eŭ mĕ scărpinaiŭ după urechĭ. „Alt cum“, adause ea, aceste tóte sînt lucrurĭ care tu ca bărbat nu le pricepĭ şi decĭ nu poţĭ judeca asupra lor.“

Şi apoĭ întorcêndu-se spre croitorésă, îĭ zise clătinând din cap: „Îţĭ spun, draga mea, cu bărbaţiĭ trebue să aĭ multă răbdare. Nu te mărita în vecĭ!“

Trad. de

Ioan Pop Reteganu.

vechi în biserica românéscă? Are acéstă limbă vre un titlu de drept, ca limbă liturgică a bisericii române? Credem, că nu! Dacă cât va timp, Românii copleşiţi de Slavi, slăbiţi din cale a fară, fără ideal şi lipsiţi de energie, aŭ suferit, ca în biserica lor să se introducă ca o adevĕrată contrabandă limba acésta, nu urméză, că ei ar fi recunoscut'o vre o dată de limbă a bisericii lor. Şi ast fel şi binevoitorul Dtale serviţiŭ rĕmâne fără mulţumită.

După tóte acestea am puté încheia discuţia, care, după cum susţii Ill. Ta „e cu neputinţă“ Noi negăm hotărît drepturile pretinşilor magiari gr. cat. la limba liturgică magiară, şi repeţim, că pe tótă ceata acestora o considerăm de ceea ce este, de nisce renegaţi, cari îşi uită trecutul némului lor, şi cari pentru trecĕtóre bunuri materiale abzic de naţionalitatea lor.

Şi dacă cu tóte acestea mai continuăm discuţia, e ca să nu lăsăm fără reflexiune ultimele pasaje din acéstă scrisóre — rĕspuns.

Se susţine că dl Kecskóczy a spus minciuni. De ce nu l'aţi adus la ordine, căci dór „Bud. Hirlap“ unde a apărut corespondinţa respectivă, nu e un ziar de a dóuă mână?

De asemenea declini de la D.-Ta paternitatea aseratului cu stégurile austriace. Dar nu-l jicnesce óre pe un membru al casei magnaţilor, când i-se atribue ast fel de „glume rele“, şi nu crede, că e de datorinţa sa să desavueze pe cei ce le-aŭ scornit? Dta, care eşti aşa mare catolic, nu trebuia să permiţi, ca din ast fel de glume nesărate să se pornéscă o furtună de înjurii la adresa unor catolici ca Dta, trebuia să dai de mult lămuririle cuvenite şi să nu mai aştepţi, să te provocăm noi.

Că Sfinţia Sa a oprit pe Episc. Vályi, să nu-şi spună oraţia pregătită de a casă, de ce încercaţi de a o mai nega, e un lucru de care s'a scris aprópe în tóte ziarele?

Aserţiunea, că românii din a lor parte n'ar fi putut contribui, dacă ar fi voit, la neisbînda peregrinajului, — o lăsăm fără rĕspuns.

În schimb înse nu putem să nu-ţi facem imputarea, că dacă Ill. Ta eşti aşa de convins, că Românii n'ar fi putut face nimic pentru pretinsa neisbândă a peregrinajului, atunci de ce tot Dvóstre aţi fost aceia, cari v'aţi aruncat cu o furie neaudiţă asupra bisericii nóstre, asupra iubitului nostru Mitropolit, asupra bunului Episcop Pavel, asupra „Unirii“ şi asupra tuturor Românilor? E acésta caritate creştină? ast fel sciţi Dvóstre predica bunaînţelegerea între cei de o lege? aşa lucri Dta, magnat al ţĕrii, pentru apĕrarea naţionalităţilor din acéstă patrie?

Trist, fórte trist!

Recunóscem, că e pe partea Ill. Tale dreptatea, când spuni, că „Roma nu stă în serviţul nici unei politice naţionale ultraiste.“ Da, ai perfectă dreptate, rĕmâne înse neschimbată afirmarea nóstră despre simpatiile rusofile, cari la Roma îs în primul plan. Ill. Ta n'ai cetit dóră interviewul, pe care Sfinţia Sa l-a avut în timpul din urmă cu un diplomat rus şi cu care ocasie a dat pe faţă acele simpatii?

Se nu credi înse, că susţinênd aceste, noi am vré să zicem, că Roma nu iubesce în aceea-şi mĕsură pe tóte naţiunile. Nu! Chiar iubirea acésta îndémnă pe Sfîntul Scaun, să-şi arete deosebita sa simpatie, cătră acele popóre, cari sînt mai aprópe de biserica catolică şi pe cari voesce să le atragă în sinul iubitor al acestei biserici cu ajutorul marei împĕrăţii ruse.

Ar mai fi de limpedit cestiunea cea într'adevĕr fórte seriósă. Te am rugat, şi repeţim a te ruga, să ne descoperi pe acel bărbat, ori care ar fi acela, care ţi-a spus, că proiectatul nostru peregrinaj va fi o demonstraţie contra limbei magiare. Nu scim cu cine ai stat Dta de vorbă în Roma, dar facem cea mai categorică declaraţie contrară acestei acuse şi stăm cu fruntea ridicată în faţa ori cui, care va avé curajul să o susţină acésta publice. Ill. Ta sci cât preţuesce onórea, tot aşa de bine scim şi noi şi ca creştini şi ca preoţi. Aşteptăm deci să rupi taina de pe acest acusă şi să ne numesci pe acel „bărbat eclesiastic din Roma“, care a apreţiat aşa de nedrept un lucru, înainte de ce acela s'ar fi făcut, saŭ cel puţin s'ar fi însinuat la locurile competente.

În sfârşit susţii, că personal eşti convins, că nu vrem să demonstrăm, dar acésta n'o sci din „Unirea“, pentru că din articlii „Unirii“ reésă chiar contrariul.

Te rugăm Ill. Dle în chiar interesul binepriceput al păcii şi a bunei înţelegeri, să ne spui, în cari articlii ai „Unirii“ ai cetit aşa ceva, cari sînt respectivele pasagii, căci noi nu le cunóscem, nici le scim.

Sperăm în sfârşit că Ill. Ta nu vei lipsi a ne rĕspunde şi la întrebările aceste, cu aceia-şi loialitate, ca de data trecută.

Cu deosebită stimă!

Blaş la 8 Maiŭ n. 1900.

Aurel C. Domşa
redactor responsabil.

Ajutoriul de stat în diecesa Lugoşului. — Ministrul de culte şi instrucţia publică, a asignat, — cu ceva mai înainte de cât în Archidiecesă, — suma de 18839 fl. ca întregire a venitelor pe 1899. Ca basă de împărţire, — acceptată spre generală îndestulire şi din partea ministrului, — s'a adoptat propunerea Preav. Ordinariat, carele, a întregit, cu puţine esceptiuni, venitele preoţilor teologi la 550 fl. şi ale moraliştilor la 300 fl. Venitele s'aŭ socotit după fasiunea pentru conscrierea de congrua.

Condiţiunea, de a se vidima cuitele din partea organelor administrative civile, s'a omis şi în schimb s'a făcut concesiunea, ca sumele destinate preoţilor, cari într'aceea ar fi repausat, să le pótă ridica eredii lor legali. Mai înainte acésta trebuia să se céră din cas în cas de la Minister. Pe cât aflăm, banii s'aŭ şi trimis, ca şi în anul trecut, de a dreptul tuturor preoţilor respectivi, pe lângă detragerea a 2% în favorul fondurilor diecesane: viduo-orfanal şi al preoţilor deficienţi, — acésta fiind în diecesa Lugoşului cheia de contribuire din partea preoţilor pentru numitele fonduri.

Ne pare bine, că dl Ministru a făcut concesiunea acésta şi ar fi fost nespus de bine, dacă ea s'ar fi făcut şi Archidiecesei.

Sinódele bisericii gr. ort. — Continuăm azi raportul despre sinódele bisericii gr. ort.

În şedinţa a V. a sinodului Archidiecesan, dep. Dr Chirtop, interpeléză presidiul, dacă are cunoscinţă, că unii dintre protopopi, violéză caractĕrul naţional român al bisericii şi estradaŭ atestate în limbă străină. Mitropolitul declară, că n'are cunoscinţă de aşa ceva, dar va nisui pentru susţinerea dreptului limbei române. Tot atunci se decide o nóuă aroudare a protopopiatelor, cu desfiinţarea protop. Avrig şi Dobra, şi cu contopirea protop. Solnoc în cel al Cetăţii de pétră.

Sinodul archidiecesan după o desbatere mai îndelungată a acceptat propunerea comisiunei pentru edificarea catedralei în strada Măcelarilor. De asemenea a primit înaintarea archimandritului *Dr Ilarion Puşcariŭ* la trépta archiereii votându-i un adaus de salar de 1200 cor.

În şedinţa a VI. dep. Dr Ioan Ivan interpeléză în afacerea numirii episcopului romano-catolic de la Alba Iulia de episcop al Transilvaniei şi întrébă, dacă are presidiul cunoscinţă oficiósă despre acésta şi ce are de cuget se facă pentru ca prin acésta se nu sufere vaza bisericii nóstre egal îndreptăţite? Presidiul rĕspunde înmediat, că n'are cunoscinţă oficială despre acésta, dar de alt cum pe biserica nóstră numirea atinsă nu o póte jigni, căci mitropolitul ortodox român din patrie este tot o dată şi archiepiscop al bisericii ortodoxe din Transilvania, deci în rang mai înalt.

La Arad continuă a se întimpla scene tot mai interesante. În şedinţa a V. venind vorbă despre rehabilitarea păr. Mangra, adv. Rotariŭ a învinuit pe Episcopul, că s'a căciulit pe la Guvern pentru Mangra, ér pe acesta, că prin purtarea sa a dat guvernului prilej să se amestece în autonomia bisericii. La învinuirea acésta a rĕspuns însuşi Episcopul în o lungă şi des aplaudată vorbire, spunênd, că el n'are datină a se căciuli nici în sus, nici în jos. De la guvern a pretins sistarea afacerii care n'a avut nici o dată nici un temeiŭ. A lucrat spre a ridica de sub acusă pe un fiŭ sufletesc, care i-a fost elev, pe pe care il cunósce de mult, care a lucrat 30 ani cu credinţă bisericii sale şi pe care l-a făcut acum protosincel. Afacerea acésta era mai să se termine, când a întrevenit la guvern fii destinşi, persóne sus puse, cari l-aŭ acusat, intrigând în potriva Episcopului, şi aşa mai de parte.

În şedinţele de Joi 2 Maiŭ n. când cu raportul afacerilor scolastice, după ce dl deputat Goldiş Vas. aduce elogii dlui Ciorogariŭ, a venit vorba şi despre chipul cum s'ar puté ajuta şcolile confesionale prin împreună lucrarea cu gr. cat. Spre acest scop s'a trimis câte o adresă episcopilor nostri de la Lugoş şi Orade. Cel dintâiŭ n'a rĕspuns nimic, ér al doilea, cu subscrierea vicariului general canonicul Lauran, sfătuiesce în rĕspunsul sĕŭ pe Episcopul Goldiş, „să

trécă cu toţĭ credincioşiĭ la legea gr. catolică, şi atuncĭ vor înceta tóte neînţelegerile şi greutăţile."

În şedinţa de Sâmbătă în acela-şĭ Sinod, s'a făcut alegerea Vicaruluĭ episcopesc de la Orade. Preacuv. Părinte *Vasile Mangra,* protosincel şi prof. de teologie a primit 30 voturĭ, fiind 20 bile albe, şi ast fel a fost declarat de ales.

Ca întregire a raportuluĭ din numĕrul trecut, aflăm din un fragment a epistoleĭ dluĭ Babeş, publicat în „Trib. pop.", că dsa şĭ-a motivat renunţarea şi cu aceea, că „organul publicistic din Arad, mĭ-a atacat dreptul şi îndreptăţirea de representant al dieceseĭ."

Revistă bisericéscă.

Roma. În ziua Sf. Pascĭ latine a repausat la mănăstirea passioniştilor Părintele *Vasile Laureri* la vîrsta de 74 anĭ. Repausatul a petrecut în România peste 15 anĭ, ocupând funcţiunile de profesor la Seminar şi tot o dată de Vicar general. El a fost cel dintâiŭ canonic în capitlul din Bucurescĭ. De şi venise la vîrstă înaintată în România, totuşĭ a învĕţat bine limba română şi tot de una s'a arĕtat cu deosebită dragoste faţă de instituţiunile Bisericiĭ catolice de rit grecesc şi maĭ ales faţă de Biserica greco-catolică română. Bărbat înzestrat cu o ştiinţă filosofică şi teologică superióră şi tot o dată cu vîrtuţĭ creştineştĭ fórte rarĭ, prin acestea ca şi prin esteriorul sĕŭ grav, plăcut şi oriental, îţĭ invoca figura Mareluĭ Vasilie, — impunea stima şi veneraţiunea cea maĭ mare la toţĭ câţĭ ajungeaŭ a-l cunóşte. Fiind încă în Bucurescĭ a publicat un op bine apreţiat asupra calendariuluĭ şi dóuĕ catechisme, tóte în limba română. Ill. Sa Dr Demetriŭ Radu, Episcopul Lugoşuluĭ, îndeosebĭ a pierdut în persóna Părinteluĭ Laureri un cunoscut şi amic ca şi carele rarĭ se găsesc în ziua de azĭ. De pe patul morţiĭ, din Roma unde s'a retras în anul 1896, printr'un confrate al sĕŭ, a trimis Illustrităţiĭ Sale următórele frumóse cuvinte: „scrie Episcopuluĭ, că Sâmbătă în 10 Martie am primit sacrul viatic, şi că cea din urmă cetire ce am făcut-o cu o zi maĭ înainte, a fost aceea a Pastoraleĭ colective dată de Episcopiĭ Românĭ aĭ Mitropolieĭ Blaşuluĭ şi carea fórte tare mĭ-a plăcut." Ast fel acest Părinte venerabil după o viéţă întrégă petrecută întru deprinderea celor maĭ alese vîrtuţĭ creştinescĭ, în urma unuĭ morb îndelungat, a trecut în liniştea Mănăstireĭ la sinul Tatăluĭ ceresc. În vecĭ pomenirea luĭ!

Revistă politică.

Austria. Împăcarea Românilor bucovinenĭ cu presidentul ţĕriĭ aŭ avut de urmare sistarea naţionalisteĭ foĭ „Patria". Deputatul dr Popovicĭ stă de parte de împăcarea acésta. În ce condiţiĭ s'a făcut, lămurit nu se scie. E fapt, atâta că fóea s'a sistat, şi dl Dr V. Branisce s'a reîntors la Braşov. Se pare, că şi de data asta Româniĭ vor fi traşĭ pe sfóră.

Corespondinţe.

Oradea-Mare, 24 April 1900 n.

M. O. Dle Redactor!

Ziua a dóua a Paştilor, pentru publicul gr. cat. român din Oradea-Mare, a fost o adevĕrată zi de sĕrbătóre. — Pe cum prea bine ştĭ-Ţĭ Canonicul Abate şi Vicariul general episcopesc Ilustrissimul şi Reverendissimul Domn *Dr Augustin Lauran,* maĭ în zilele trecute fu promovat din partea fericituluĭ nostru Părinte Papa *Leone XIII.* la demnitatea de Prelat domestic. Denumirea acésta, care cu tot dreptul póte fi considerată nu numaĭ distincţiune pentru persóna Il. Sale, ci şi pentru diecesa întreagă, a adus în mişcare inimile celor ce se intereséză maĭ viŭ de afacerile nóstre bisericescĭ, şi acésta cu atât maĭ vîrtos, căcĭ Il. Sa Dr Augustin Lauran este primul prelat domestic din diecesa nóstră.

Primiĭ ceĭ ce l'aŭ gratulat pe noul Prelat — după Esc. Sa Episcopul diecesan, aŭ fost superioriĭ seminaruluĭ domestic şi profesoriĭ preparandieĭ diecesane împreună cu tineretul de sub conducerea lor. (Acĭ însemn că gratulaţiĭ aŭ maĭ sosit de la Eminenţa Sa Dr L. Schlauch, cardinal; de la Esc. Sa Victor Mihályi, mitropolit; de la Esc. Sa Ioan Szabó, episcop; de la Il. Sa Demetriŭ Radu, episcop; de la Il. Sa Gustav Majláth, episcop etc. etc. parte pe cale telegrafică, parte prin postă). Dar tineretul din ambele institute, a căror Rector, respective Director este noul dignitar, nu s'a îndestulit numaĭ cu atâta, nu s'a îndestulit să-şĭ manifeste bucuria şi iubirea numaĭ între păreţiĭ chiliĭ superioruluĭ, ci a vrut să-şĭ presente omagiile chiar şi în faţa publiculuĭ.

Drept aceea s'a decis ca tineretul institutelor amintite, să aranjeze în onórea Il. Sale o festivă, a dóua zi de S. Pascĭ.

Publicul era adunat la S. Biserica din Olosig, unde preabunul nostru Archiereŭ venise a asculta Sta Liturgie. După liturgia pontificată de Il. Sa Lauran, înconjurat de asistinţă numĕrósă, Episcopul veni în Seminar, ca să vază alumniĭ, speranţa viitoruluĭ, să se delecteze în feţele sănătóse ale lor, şi să se întreţină cu eĭ, cum a făcut şi de altă dată, a dóua zi de Paştĭ. — Întru aceste publicul, inteliginţa şi ţăraniĭ împreună cu alumniĭ, se adunaseră într'o sală din etaj a Seminaruluĭ, împodobită simplu, dar cu gust. Îţĭ salta inima de bucurie să vedĭ adunată flórea românilor Oradanĭ într'un loc şi să vedĭ pe ţăraniĭ ceĭ simpli cu câtă pietate căutaŭ în laturĭ şi aşteptaŭ, să vadă ce o se fie, cugetaŭ bieţiĭ că aŭ ajuns în raiŭ, căcĭ după conceptul lor atâta frumseţă — am audit zicêndu-se — numaĭ în raiŭ se póte.

În fine a succes ca Il. Sa să fie condus în sală. Era o conjuraţie întreagă, în care cea maĭ mare parte avu — chiar Esc. Sa; în dînsul ne era tótă speranţa, căcĭ fără Esc. Sa nu ştiŭ fost ar fi în stare cineva să-l conducă în public pe noul Prelat şi să-l ţină acolo, ca să asculte laude la adresa Sa! În faţa Episcopuluĭ sĕŭ a trebuit să rămână, a trebuit să-şĭ plece capul înaintea voiĭ luĭ Dumnezeŭ şi a — tineretuluĭ.

Se începu festiva după programa următóre:

1. *Marş festiv* (Fr. Tucsek) esecutat prin corul instrumental seminarial şi preparandial.
2. *Proemiu,* rostit de Ioan Papp sem. stud. de cl. VIII gimn.
3. *Imn ocasional* (Fr. Tucsek), predat de corul vocal şi instrumental al ambelor institute.
4. *Odă română* (Dr C. Bulcŭ), declamată de Ioan Lupuţiŭ stud. de VIII cl. gimnasială.
5. *Quartett din Puritani* (Bellini), pe clavir B. Suhajda stud. de cl. IV. gimn.; cu flautŭ M. Paşcuţiŭ stud. de cl. VIII gimn.; cu violina Al. Csősz abit. prep.; cu cello Fr. Tucsek, prof. de musică.
6. *Odă magiară* (V. Hetco), declamată de Ales. Papp, abit. prep.
7. *Singur veghez,* solo cântat de Mich. Szilágyi abit. prep. şi acompaniat de cor mut.
8. *Odă latină* (G. de Philippis) declamată de Ioan Moldovan stud. de cl. VI gimn.
9. *Salve o Padre* (Aldego) esecutat prin corul vocal şi instrumental sem. şi prep.
10. *Marşul luĭ Piŭ al IX.,* de corul instrumental al ambelor institute.

Îţĭ creştea inima să vezĭ cum, şi cu câtă însufleţire, s'aŭ predat punctele singuratice. Programa fu esecutată cu cea maĭ mare rigóre şi cele 10 puncte fură predate în decurs de abia o óră. Publicul era încântat, căcĭ nimenea nu-şĭ putea închipui să fie în stare tineretul nostru a procura o ast fel de surprindere, de sigur plăcută, cu atât maĭ vîrtos, că până acum, luând a fară biserica, nu se produse în public nicĭ când.

Proemiul a stors lacrimĭ din ochiĭ sĕrbătorituluĭ, carĭ póte eraŭ produse de surprinderea ce i sa făcut: Odele şi imnul de sub punctul 3 aŭ fost compuse a nume pentru ocasiunea acésta. Tótă programa a fost esecutată cu cea maĭ mare prompteţă, şi spre îndestulirea óspeţilor; maĭ mult plăcu partea musicală şi pe cum am observat, nu numaĭ óspeţiĭ, ci chiar şi Escelenţa Sa a ascultat cu o deosebită atenţiune *Quartettul din Puritani.* La punctul 10 óspeţiĭ nicĭ că voiră să se departă; când să ridică Dr Lauran, şi cu lacrămĭ în ochĭ se adreséză Escelenţeĭ Sale Episcopuluĭ şi óspeţilor declarând, că dînsul nu a meritat o ast fel de sĕrbătorire, şi cum că Escelenţa Sa este ceĭ ce trebue sĕrbătorit, fiind că El are partea cea maĭ mare, că fu ridicat la dignitatea de prelat; chiar pentru aceea el dacă avea cunoştinţă despre cele ce se pregătesc, ar fi contramandat; tot o dată înaintea óspeţilor promite Episcopuluĭ sĕŭ fidelitate întru tóte şi sărutând mânile Escelenţeĭ Sale, care de noŭ îĭ gratuléză între strigăte de „să trăiască Escelenţa Sa" „să trăiască Il. Sa", óspeţiĭ începură a părăsi sala.

După festivitate óspeţiĭ toţĭ din noŭ l'aŭ gratulat pe noul prelat, se aranjă un dejun şi apoĭ se depărtară împreună cu Episcopul. Aŭ fost de faţă dintre eclesiasticĭ; Esc. Dnul *Mich. Pavel,* episcop diec., Moise Neşiŭ, canonic, I. Maga, canonic, P. Mihuţiŭ, protopop; Dr Fl. Stan prof. gimn.; Dr I. Ardelean prof. gimn. em.; Dr C. Bulcŭ secr. episc.; P. Popescu prof. de religiune şi limba rom.; G. Darabant act. ep.; — dintre

domnii: Medvigy preş. de consiliŭ; Ath. Marienescŭ, membru al Academieĭ române jude la Tabla reg.; Ĭ. Veress jude tr. în pens.; T. Lazar. adv.; Dr Dem. Kiss, adv.: Dr Cor. Pop. adv.; Dr G. Maté subjude la trib.; Dr A. Lazar. adv.; G. Ciora. cantor; Gavr. Pall. înv.; Gr. Torsan. înv. etc. maĭ de parte: Dna Mihuţiŭ. dna T. Lazar, dna Kiss. dna Murĕşan. dna O. Pop. dna Máté, dnele T. şi A. Lazar. dna Tucsek, vĕd. Ĭ. Szabó, dna Popescu. vĕd. Diţ, vĕd A. Creţ etc. Domnişóre: Gizella şi Cornelia Erdélyi, Livia Busilla, Eugenia Fritea, Fabiola Amaţi, dşóra Páll, Măriŏra Papp, Valeria Muth etc. şi în fine o mulţime dintre poporeniĭ Olosiguluĭ.

Încheiŭ corĕspondinţa cu aceea speranţă, că superioritatea institutelor va afla ocasiune încă maĭ de multe orĭ preste an să aranjeze ast fel de festivităţĭ, pentru ca să aibă şi publicul român din Orade un loc, unde să se pótă delecta în artă, şi pentru ca şi alumniĭ institutelor amintite să se înveţe cu publicitatea, să se deprindă în tot ce e nobil şi frumos, să ştie representa, şi se am şi eŭ ce raporta şi din Orade. (Aci în paranteze Vĕ şoptesc ca să nu audă nimene. cum că tótă sĕrbarea fu aranjată de M. O. D. Dr *L. Pallady* v.-Rector seminarial, şi prin urmare luĭ este a se mulţumi succesul.)

Cu stimă:

P. C.

Anul iubilar.

Recomandăm atenţiuniĭ On. noştri cetitorĭ următórea corespundinţă, în care bravul cler şi inteligință din jurul Băiĭ-marĭ, diec. Gherla, face deja pregătirile pentru sĕrbătorirea demnă a anuluĭ iubilar şi a centenaruluĭ al doilea al sf. Unirĭ. Deie Dumnezeŭ, ca să aivă câţĭ maĭ mulţĭ imitatorĭ!

Şişeşcĭ 4 Maiŭ 1900.

Onorată Redacţiune!

În 25 Aprile a. c. s'aŭ ţinut aicĭ în Şişeşcĭ şedinţa comitetuluĭ central al despărţămîntuluĭ „Asociaţiuneĭ“ pentru comitatul Sătmar.

Cu acéstă ocasiune s'aŭ adunat maĭ mulţĭ preoţĭ şi mirenĭ, carĭ se intereseză de progresul şi cultura poporuluĭ român. După terminarea agendelor oficióse ale despărţĕmîntuluĭ, s'aŭ discutat asupra însĕmnătăţiĭ speciale a anuluĭ curent, pe cum acésta se relevéză din „Epistola Pastorală“ a Episcopatuluĭ nostru venerabil. din provinţa mitropolitană de Alba-Iulia-Făgăraş.

Era frumos şi pĕtrundĕtor, cum toţĭ ceĭ de faţă, inteliginţă şi popor, aŭ fost de acord şi unanimĭ în părerea, că trebue să dăm şi noĭ dovadă lumiĭ despre credinţa nóstră, despre zelul, ce aŭ avut pururea poporul român în conservarea şi desvoltarea simţĕmintelor sale religióse. Sub impresiunea acestor ideĭ s'aŭ şi constituit o conferinţă „ad hoc“ sub conducerea M. O. D. Georgiŭ Şuta protopop-paroch în Moftinul-Mic, şi s'aŭ redactat următorul proces verbal.

„Protocol, luat în Şişeşcĭ la 25 Aprile 1900. Presenţĭ aŭ fost preoţiĭ şi mireniĭ subscrişĭ. Obiectele:

I. Luând de basă şi de îndreptar: „Epistola Pastorală“ a Veneratuluĭ Episcopat al provinţeĭ mitropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia-Făgăraş, din 6—18 Ianuarie a. c. Nr. 470, — mitropolitan, — îndemnaţĭ de zelul nostru religios, deşteptat prin spiritul ce respiră din aceea „Epistolă Pastorală“, pentru sĕrbătorirea cât maĭ vrednică a acestuĭ an memorabil, am aflat de bine. ca după esemplul credincioşilor din alte naţiunĭ catolice, şi conform dorinţeĭ poporuluĭ nostru credincios:

Să aducem omagiŭ public şi solemn Mântuitoruluĭ Nostru Isus Christos. după intenţiunea Preafericituluĭ Nostru Părinte Papa Leon XIII, interpretată nóuă prin rostul veneratuluĭ nostru Episcopat.

Asemenea să sĕrbătorim în mod solemn şi public aniversarul al dóuĕ-sutelea de la s. nóstră Unire cu Roma.

Cu ocasiunea acestor solemnităţĭ să ne îndemnăm cât maĭ numĕroşĭ la participare la pelerinajiul iubilar la Roma, ce se aranjéză prin Redacţiunea „Unireĭ“ din Blaş.

II. Ce priveşte timpul şi locul pentru ţinerea acestor solemnităţĭ:

Conferenţa „ad hoc“ decide în unanimitate, ca solemnităţile proiectate să se celebreze în Şişeşcĭ, în biserica parochială. votivă pentru S. Unire a tuturor Românilor cu S. Scaun Apostolic de Roma. Eră timpul se ficséză ast fel:

a) Pentru serbările iubilare ale ducentenaruluĭ S. Unirĭ să fie ziua SS. Apostolĭ Petru şi Pavel 12 Iuliŭ a. c. st. n.

b) Pentru omagiul solemn de adus Rĕscumpĕrătoruluĭ Nostru Isus Christos. ziua de S. Mărie-Mare, 28 August a. c. st. n.

III. Pentru realisarea acestor resoluţiunĭ pie se adoptéză unanim următórele modalităţĭ:

a) Să se pregătéscă credincioşiĭ evlavioşĭ la aceste solemnităţĭ: prin predicĭ acomodate. prin învĕţăturĭ, după spiritul „Epistoleĭ Pastorale“;

b) Să se alégă comisiunĭ dintre preoţĭ şi mirenĭ pentru aranjarea vrednică a acestor serbărĭ;

c) Să se róge Veneratele Ordinariate diecesane de Oradea-Mare şi de Gherla. să binevoiéscă a încuviinţa şi promova aceste solemnităţĭ, şi să binevoiască a se representa la ele, pe cum să se învite şi auctorităţile publice administrative şi judecătoreştĭ, de pe teritorul comitatelor Sătmar şi Solnoc-Doboca.

(Va urma.)

Fondul de salarisare.

În loc de cunună veştejitóre pe cosciugul repaus. Iosif Ciura, paroch în Buciumşesă, s'aŭ primit de la fiĭ seĭ: Alesandru. Simeon şi Amalia suma de . . . 20 cor.

Maĭ noŭ.

La încheĭerea foiĭ primim scirea, că Maestatea Sa a numit canonic în Capitlul dieceseĭ de Lugoş pe Preaon. ***Mihaiŭ Gianu***, protopopul Bogşeĭ montane.

Felicitările nóstre!

NOUTĂŢĬ.

Sciri personale. Escel. Sa I. P S. Dn. Mitropolit s'a reîntors Sâmbătă dim. de la Budapesta.

Din Archidiecesă. On. *Ioan Blaga,* adm. paroch. în Ghirişul rom. tr. Coşocna şi On. *Ioan Săbăduş,* adm. paroch. în Pănade, tr. Biia, aŭ fost numiţi parochĭ.

Întru memoria luĭ George Bariţ s'a celebrat şi anul acesta un părăstas în biserica gr. cat. din Sibiŭ. A oficiat protop. I. V. Rusu şi capel. Togan. „Tribuna“ folosesce potrivita ocasie, să spună, că la mormîntul acestuĭ mare bărbat, care atâta a lucrat pentru nému sĕŭ, nu este de cât o simplă cruciuliţă de lemn.

Concurs la parochie. Pentru completarea parochieĭ Craifalăŭ în protop D.-Sân-Mărtin, se escrie concurs cu terminul de 31 Maiŭ n. Beneficiile sînt: Casă parochială de lemn cu 2 chilii, tindă şi cămară. Şură nóuă cu 2 despărţ. Culină de vară, grânariŭ, celariŭ şi un coteţ. Porţiunea canonică 7 jug. 307°□ cemeteriul vechiŭ şi noŭ amêndóuĕ de 2 jug. Lectical de la 76 familiĭ, şi venitele stolariĭ îndatinate.

Scolastic. Esamenele de cualificare cu învĕţătoriĭ de la scolile poporalĭ din archidiecesă, se vor începe la 1 Iuniŭ n. c. — Despărţ. Aiud al reuniuniĭ învĕţ. archid. îşĭ va ţinea adunarea generală în scóla din Aiud la 18 Maiŭ n. — Despărţ Făgăras, în scóla din Cincul mare la 20 Maiŭ n.

Advocat noŭ. La 5 Maiŭ n. a făcut cu succes strălucit censura de advocat la tabla regéscă din Tîrgul-Mureşuluĭ Dl. *Dr. Nicolae Manoiŭ* din Braşov. Ĭĭ dorim tot asemenea şi în viaţa practică strălucit succes.

Dar. Ministrul de culte şi instrucţia publică, a dăruit pentru restaurarea bisericiĭ gr. cat. din Vinţul inf. frumósa sumă de 1000 fl.

Numaĭ dóuĕ sĕptĕmânĭ maĭ sînt până la sorţirea câştigurilor loterieĭ pentru *Casa naţională* al căreĭ succes depinde de la zelul şi vrednicia naţională a Românilor, pe care aŭ se şi-o dovedéscă şi prin sprijinirea acesteĭ măreţe întreprinderĭ culturale românescĭ. Împărţite asupra tuturor Românilor, se recer jertfe minimale de la câte unul, pentru ca întreprinderea să succédă. *Un los à 1 coróná să cumpere fie care Român* şi-şĭ va împlini o datorinţă naţională, de la care nimenea nu se póte subtrage fără a greşi faţă cu naţiunea sa proprie şi nisuinţele eĭ spre cultură şi înaintare. Losurĭ se capĕtă la biroul „Asociaţiuniĭ“ în Sibiŭ, la tóte băncile şi librăriile românescĭ şi la trafice şi colecturĭ de prin oraşele cu poporaţie românéscă.

Erupţiunea Vezuvuluĭ. S'aŭ produs din noŭ în craterul Vesuvuluĭ explosiunĭ puternice însoţite de sguduiturĭ frecuente, înse uşóre. Cu tóte declaraţiunile Observatoruluĭ că nu există vre un pericol eminent, populaţiunile din localităţile vecine ale Vesuvuluĭ sînt victimele uneĭ panice marĭ. Multe persóne aŭ petrecut nóptea întrégă pe drumurĭ.

Munkácsy Mihály. La 1 Maiŭ n. c. a murit în sanatoriul de la Endenich l. Bonn, marele pictor magiar Munkácsy. El a fost maĭ întâiŭ ucenic de mĕsar. Ajutat de uniĭ şi alţiĭ a studiat la Pesta, Viena, München şi airea. Celea maĭ celebre picturĭ a le sale sînt tablourile: Christos în faţa luĭ Pilat, Christos pe Golgotha şi Ecce homo. Osĕmintele luĭ aŭ fost aduse acasă pe spesele statuluĭ.

Necrolog † *Ambrosie Metea,* student în a VII-a clasă gimnasială, a repausat în 4 a luneĭ curente la casa părintéscă din Vereşmort în al 19 an al etăţiĭ. Din Blaş aŭ luat parte la înmormântare aprópe toţĭ colegiĭ luĭ.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

II.

Viéța familieĭ necreștine. Blândeța și paciința Moniceĭ. Dumnezeŭ Mântuitoriul. Pruncii Moniceĭ. Creșterea luĭ Augustin 353—367.

Nu-ĭ nimica maĭ deplâns, ca primele sĕptĕmânĭ după o căsătorie reŭ nimerită. În fie care zi se nimicesce câte un vis dulce! Ilusiunile se perd una după alta, pe cum se perd frunzĕle veștedite într'o zi de tómnă. Se ivesc grobianitățile și contrarietățile de caractĕr, divergențele de naturel, — realitatea gróznică. De nu te-ar susține încă credința și iubirea luĭ Dumnezeŭ, de a bună samă aĭ cădé în desperare.

Monica până acuma trăi într'o casă pacinică creștină. Ea nicĭ că visa despre viéța vre uneĭ familiĭ, a căreĭ cap să nu fie Dumnezeŭ, și unde pasiunile desfrênate să rĕstórne totul, ca un vifor.

Sócră-sa trăia încă și ca și când tóte împrejurările s'ar fi împreunat, ca să-ĭ amăréscă viéța, fù silită, să locuiéscă sub un coperiș cu ea. Păgână ca și Patriciŭ, îĭ sĕmăna atât la naturel, cât și la caractĕr; era o muiere pretensivă, violentă, nu puteaĭ să încapĭ de ea, apoĭ maĭ era și jalusă, dar jalusă ca o sócră.

Servitoriĭ eraŭ de o pănură cu eĭ. Neputêndu-șĭ vărsa mânia față cu dómna cea tinĕră, se apucară să o calumnieze. Ca să câscige plăcerea sócreĭ, îĭ vom vedé cum, clevetesc despre noru-sa. O stare ca acésta e tortură pentru o nevastă de dóuĕ zecĭ și doĭ de anĭ, chiar și atuncĭ, când cu iubire și încredere s'ar puté apropia de inima bărbatuluĭ sĕŭ; cu cât maĭ mult putem să zicem acésta despre Monica, care din zi în zi vedea maĭ bine prăpastia amețitóre, ce o despărția de Patriciŭ. Acésta nu putea cuprinde nicĭ de cum viéța sfinteĭ sale soțiĭ. De rugăciunile eĭ se uria, elemosinele îĭ păreaŭ peste mĕsură marĭ. I-se părea lucru bizar, că soția sa vrea să cerceteze pe sĕracĭ, pe morboșĭ, și că iubia pe sclavĭ. Monica la tot pașul dĕdu de miile de pedecĭ, despre carĭ scrie și Tertulian, și carĭ fiesce căreĭ soțiĭ creștine i-se ivesc în cale, dacă bărbatul eĭ nu-ĭ de religiunea sa.

„Cum va puté șerbi luĭ Dumnezeŭ“ — scrie acest mare observătoriŭ — „o femee creștină, pe lângă bărbatul, careie nu-l adóră pe Acela?! Când ea ar vrea să mérgă la biserică, el îĭ dă întîlnire neîndătinat pe la băĭ; dacă ea vrea să postéscă într'o zi, el aranjéză pe atuncĭ petrecerĭ; dacă ea vrea să mérgă de a casă, servitoriĭ tocmaĭ atuncĭ sînt ocupațĭ maĭ tare. Și óre concede-va bărbatul acesta, ca soția sa umblând din stradă în stradă, să-șĭ cerceteze confrațiĭ prin casele lor sĕrăcuțe. Suferi-va acela, ca ea să se scóle de nópte pentru a fi de față la solemnitățile Pascilor? Lăsa-o-va el să mérgă la sfînta masă, ce e atât de ponegrită la păgânĭ? Aproba-va el, ca soția sa să se scobóre în temnițe pentru a săruta ferele mărturilor, și a spĕla picióręle sfinților?! Dacă ar trebui se dea ceva la străinĭ saŭ călătorĭ, — cămara, pivnița, tóte tóte sînt încuiate!“ [1])

Acésta era viéță saŭ maĭ bine: *suferință de tóte zilele a Moniceĭ.* Și ea totușĭ s'ar fi împăcat cu sórtea sa, dacă curățenia inimeĭ nu ĭ-ar fi fost amenințată de pericol. „Dar durere!“ — continuă Tertullian — „óre femeea creștină nu va fi silită de bărbatul păgân la datine păgâne în plăcerĭ? Nu va trebui ea așa să-șĭ folosĕscă frumséța, ornamentele; așa să-șĭ grijéscă trupul, așa să-șĭ arete iubirea, în cât Dumnezeŭ se nu-ĭ maĭ binecuvinte?!“ [2])

Tinĕra și nevinovata Monică esperia și vĕdu cu mirare deja în primele zile a căsătorieĭ întréga miserie a uneĭ inimĭ omenescĭ, ce încă nu era atinsă de darul luĭ Isus Christos. — Vĕdu, dar totușĭ nu-șĭ perdu curajul. În loc să despereze, ca alte multe creștine, saŭ maĭ ales în loc să părăséscă casa bărbatuluĭ sĕŭ, — pe cum făcu pe atuncĭ nobila romană *Fabiola*, cea măritată după un păgân nelegiuit, de o pănură cu Patriciŭ; Monica înălțându-șĭ sus inima pricepu, că Dumnezeŭ nu de aceea ĭ-a dat acest biet suflet, ca să-l părăséscă, ci din contra, de aceea i l-a concredut, ca să se nisuéscă a-l vindeca, a-l întórce și a-l lumina. Și într'adevĕr de ce trĕbă-ĭ căsătoria, demnitatea, darurile și legăturile intime a eĭ, dacă nu pentru luminarea împrumutată alor dóuĕ suflete? De ce-ĭ bună iubirea, — iubirea naturală, când Dumnezeŭ o dă, — iubirea supranaturală; pe care nu o denégă nimenuĭ, și care ar trebui să nobiliteze saŭ să suplinéscă iubirea naturală: dacă nu ca să servéscă de faclă luminătóre? Ca acela, care-ĭ luminat, să lumineze și pe acela, care-ĭ în întunerec! și ca pe cum zice Apostolul — cel tare să întăréscă în credință pe cel slab! saŭ ca cel viŭ se învie și pe cel mort! Și dacă ar trebui să sufere, să gémă, să verse lacrimĭ, ba și sânge: ar fi un martir destul de frumos, ca o creștină să se sacrifice de tot pentru el.

(Va urma.)

Lumina în cultul dumnezeesc.

(Continuare.)

Acestea pot, să ne fie de ajuns, pentru ca să fim convinșĭ, că folosind în cultul dumnezeesc lumină sîntem credincioșĭ bisericiĭ celeĭ vechĭ, carea începênd de pe vremea Apostolilor și în tot de una a folosit lumina în funcțiunile sale liturgice și maĭ ales în s. liturgie. Am vĕdut și aceea, că folosirea liturgică nu-șĭ are singurul și cel maĭ de căpetenie temeiŭ al sĕŭ în aceea, că în cultul dumnezeesc al creștinilor celor vechĭ din întîmplare lumina une oria a fost de lipsă, pentru ca să se împrăștie întunerecul fisic și așa să se pótă serba sfintele taine, bună óră când cultul dumnezeesc se sevârșia în catacumbe. Luminile de pe altariŭ și din biserică adevĕrat că pot, să ne reamintéscă zilele acelea grele de persecuțiĭ și lupte sângeróse, carĭ siliseră pe creștinĭ, să serbeze sfînta jertfă în timp de nópte orĭ în criptele cele întunecóse ale catacumbelor. Ar greși înse acela, care arderea luminilor cu prilejul cultuluĭ dumnezeesc o ar socoti numaĭ de o rĕmășiță a luminăriĭ aceleia, carea cu ocasiĭ de acelea a fost de lipsă spre a împrăștia întunerecul material orĭ numaĭ de un monument istoric, care să ne reamintéscă lucrul acesta. Propria causă, pentru care se folosesce lumina în cultul dumnezeesc, e cu mult maĭ adâncă, — ea are, să se cerce în armonia, ce esistă între lumină și între firea și esența liturgieĭ, orĭ cu alte cuvinte în aceea, că lumina contribue la ajungerea scopuluĭ, ce-l are liturgia. Lumina contribue adecă maĭ ales la înfrumsețarea cultuluĭ dumnezeesc și cuprinde întru sine o simbolică fórte bogată. — ea e o podóbă a cultuluĭ dumnezeesc și tot de o dată și un simbol al taĭnelor religióse celor supranaturale. Însemnarea și menirea acésta maĭ înaltă a luminiĭ în servițul dumnezeesc nu póte, să se tragă la îndoélă. O aŭ declarat adecă biserica și creștiniĭ în tóte timpurile în chipul cel maĭ neîndoios. Deja în cărțile sfinteĭ Scripturĭ ne întimpină însemnarea simbolică a luminiĭ în variațiunile cele maĭ diferite. Sfinții Părințĭ încă ne îndréptă luarea a minte a dese orĭ la însemnarea simbolică cea plină de taĭne, ce o are lumina în folosirea eĭ cea liturgică. Așa am audit pe s. Ieronim spunêndu-ne, că la cetirea Evangelieĭ se aprind în ziua mare (sole rutilante) luminĭ, înse nicĭ de cum spre a împrăștia întunerecul, ci spre a vĕdi bucuria inimiĭ: „non utique ad fugandas tenebras, sed ad signum laetitiae demonstrandum.“ S. Paulin din Nola cel de pe o vreme cu s. Augustin, pe cum am audit, încă ne spune, că în biserică ard candile cu unt de lemn și fáclii de céră, pentru ca să lumineze chiar și ziua cu strălucire ceréscă.

Pentru ca să cunóscem felurita simbolică a luminiĭ, avem, să fim cu luare a minte la însușirile și efectele firescĭ ale eĭ. Originea, firea și lucrarea luminiĭ materiale e pentru noĭ taĭnică și învĕlită în întunerec nepătruns și nescrutabil. Lumina pare maĭ curênd a fi spirituală de cât materială și de aceea și deprinde o înrîurință puternică asupra mințiĭ și inimiĭ: ea lucră asupra mințiĭ și inimiĭ îmbărbătând, înseninând și înveselind. De aceea o a legat Dumnezeŭ de sóre și de lună și de stele, ca să ne lumineze ziua și nóptea; și dacă sórele e ca și fața cea plină de bunătate a Tatăluĭ celuĭ din cerurĭ, carea o lasă, să strălucéscă preste lume, atuncia luna e asemenea ochiuluĭ uneĭ mame cerescĭ, carele privesce jos la noĭ mângăiând și liniștind, éră stelele sînt ca și privirile unor frațĭ cerescĭ, carĭ ne îndémnă și ne zoresc, să lăudăm pe Tatăl nostru al tuturor. Luminĭ, carĭ ard în mulțime mare, sînt deja de la fire fórte potrivite, ca să înalțe și să înfrumsețeze serbarea liturgică și să trezéscă în ceĭ de față o disposiție sufletéscă maĭ înălțată. Lucirea cea blândă, liniștită și taĭnică varsă adecă preste casa și cultul luĭ Dumnezeŭ raze de viață, de bucurie, de sperare, de mângăiare și de fericire. Dintre tóte lucrurile, carĭ putem, să le observăm cu simțurile nóstre, lumina e lucrul cel maĭ curat, cel maĭ amabil, cel maĭ gingaș și maĭ spiritual. Ea se numesce surisul ceruluĭ, podóba pămîntuluĭ, bucuria naturiĭ, viața zidirilor, flórea colorilor, dulcéța ochilor și a sufletuluĭ. Așa de bogate sînt precelințele luminiĭ celeĭ vĕdute și materiale. Ele fac, ca lumina să fie simbolul cel maĭ potrivit pentru frumséța și strălucirea, curățenia și limpedimea lumiĭ celeĭ nevĕdute a spirituluĭ și a grațieĭ. În vreme ce întunerecul este icóna păgâ-

[1]) Tertullian „Ad uxorem“ lib. II. c. 2.

[2]) Tot acolo.

nismului, adecă a nesciinţeĭ, a rătăciriĭ, a necredinţeĭ, a pĕcătoşenieĭ, a fărădelegiĭ, a lipseĭ de mângăiare şi a desperăriĭ, pe atuncia lumina trece de simbolul creştinismuluĭ, adecă al adevĕruluĭ, al graţieĭ, al credinţeĭ, al înţelepciuniĭ, al virtuţiĭ, al mângăiăriĭ şi al fericiriĭ, carĭ vin din cer şi duc la cer. În sensul acesta, care cuprinde tóte acestea, aŭ, să se înţelégă cuvintele Apostoluluĭ de la I Petru 2, 9: „Éră noĭ ne-am ales preoţie împĕrătéscă, popor sfînt, poporul înoiriĭ, ca să vestiţĭ bunătăţile celuĭ ce v'a chemat pe voĭ dintru întunerec la minunata sa lumină.“

Întâiŭ şi maĭ întâiŭ simboliséză lumina firea şi esenţa dumnezeéscă. „Dumnezeŭ lumină este, şi nicĭ un întunerec întru dînsul nu este“ (I Ĭo. 1, 5). „Întru mărturişire şi în marecuviinţă te-aĭ îmbrăcat, cel ce te îmbracĭ întru lumină ca întru un vesmînt“ (ps. 103, 2). Împĕratul împĕraţilor şi Domnul domnilor „singur are nemurire şi vieţuesce întru lumină neapropiată“ (II Tim. 6, 16). „Tótă darea bună şi tot darul desevârşit de sus este pogorîndu-se de la Tatăl luminilor“ (Ĭac. 1, 17). Dumnezeŭ e lumina cea veciuică şi nezidită, adecă o mare nestrăbătută şi adâncă de adevĕr şi înţelepciune, de dragoste şi sfinţenie, de frumséţă şi fericire, de maiestate şi strălucire. Dumnezeŭ e şi Ziditoriul şi isvorul a tótă lumina materială şi spirituală, firéscă şi preste fire.

(Va urma.)

Economie.

Un cuvînt cu învĕţătoriĭ sătescĭ.

Escelenta revistă „Gazeta Săteanuluĭ“ din Bucurescĭ, publică în Nrul de 20 April v. următorul articlu, pe care îl credem de fórte potrivit şi cu stările nóstre, şi de aceea nicĭ nu întârziem a-l reproduce. Învĕţătoriĭ noştri, vor sci apreţia folositórele poveţe ce se daŭ în acest articlu şi vor sci să reţină pentru eĭ partea care îĭ intereśză maĭ aprópe.

Am audit dese orĭ obiectându-se, nóuă ăstor de la „Gazeta Săteanuluĭ“, că scim să dăm sfaturĭ frumóse la auḑ dar grele de împlinit. Nu tot acésta-ĭ şi părerea nóstră, şi de aceea vom analisa în acest articol una din aceste cestiĭ. Aşa de exemplu ni-se zice de propoveduirea ce o facem mereŭ învĕţătorilor de a da exemple practice de gospodărie ţĕrănéscă, că le cerem lucrurĭ prea grele acestor apostolĭ aĭ lumineĭ. „Cum?, zic uniĭ, dintr'un miserabil salar de maĭ puţin de o sută de leĭ, să maĭ facă un învĕţător şi model de gospodărie; dar acéstă sumă abia-ĭ ajunge de un traiŭ cânesc“. Adevĕrat, vom zice noĭ, un asemenea salar nu póte ajunge, dacă învĕţătorul voesce a trăi ca la oraş: să-şĭ cumpere totul de a găta, credênd că rolul sĕŭ social e de a da lecţiĭ numaĭ de pe catedră. Noĭ înse vedem lucrul cu totul din alt punct de vedere şi credem, că învĕţătorul, de în dată ce vine în sat, trebue să aĭbă cea dintâiŭ grijă a-şĭ întemeia o mică gospodărie ţĕrănéscă, fie chiar împrumutând asupra lefeĭ. Acésta va fi la început, constând din o vacă de lapte, câte va oĭ, un cal de muncă, vre o câte va stiubee şi pasĕrĭ de curte. Pentru tóte acestea nu trebue sume atât de marĭ, şi cu atât maĭ mult cu cât baniĭ cheltuiţĭ îĭ vor aduce îndoit, scutindu-l de cheltuiéla hraneĭ. Dl Moga arată cum multe grădinĭ ale şcolilor le-a găsit pline de bălăriĭ în loc să le fi găsit lucrate.

Nu zicem că nu sînt şi învĕţătorĭ carĭ şi-aŭ înţeles rolul lor în sate; dar éră-şĭ nu voim să ne înşelăm singurĭ, când scim destuĭ învĕţătorĭ, carĭ, fiind prea tinerĭ şi neexperimentaţĭ, s'aŭ îndatorit pentru haĭne şi alte lucrurĭ nu neapĕrat trebuitóre. După noĭ un învĕţător ar puté fi cel maĭ bun gospodar din sat, fiind că are marea înlesnire de a avé la îndĕmână o sumă bănéscă hotărîtă, ér hrana şi mare parte din îmbrăcăminte ar trebui să o aĭbă din productele casnice. După noĭ învĕţătorul model ar fi o fericire pentru el şi sătenĭ; căcĭ ar avé maĭ întâiŭ el singur belşugul şi ar sluji de exemplu ţĕranilor. Numaĭ de la învĕţător săteniĭ pot lua model; căcĭ între gospodăria lor şi a proprietaruluĭ orĭ arendaşuluĭ e prea mare deosebire. Învĕţătorul, prin gospodăria sa, ar sluji nu numaĭ de model ţĕranilor, dar ar face şi educaţia practică a copiilor. E azĭ deplin dovedit că educaţia intelectuală, orĭ cum am zice cărturăréscă, nu trebue să se facă singură, ci împreună cu cea practică. Şi cu atât maĭ mult, când e vorba de fiiĭ sătenilor şi muncitorilor, e o crimă de a-ĭ face să piardă obişnuinţa de a munci.

Maĭ repetăm: un învĕţător pĕtruns de rolul sĕŭ trebue să fie şi bun gospodar; să nu crédă, că dacă-ĭ slujbaş, trebue să trăéscă numaĭ din léfă. Casa luĭ şi şcóla să fie model de curăţenie şi higienă; acareturile pentru vite şi pasĕrĭ idem; grădina de zarzavat, livada de pomĭ, prisaca şi tot ce forméză mica gospodărie se ademenéscă pe sătenĭ ca să le imiteze. Vorbele şi sfaturile nóstre pot fi de folos învĕţătorilor, carĭ sînt ómenĭ culţĭ; sătenilor le trebue exemple, trebue să aĭbă pe cine imita. Nevasta învĕţătoruluĭ, dacă e şi ea învĕţătóre, bine, va lucra în aceea-şĭ direcţie învĕţând pe fete gospodărie omenéscă; ér de nu, tot ea va trebui să fie modelul gospodineĭ ţĕrance. În casurile orânduite pentru lucrările practice, învĕţătorul îşĭ va duce eleviĭ la câmp, în grădină şi livadă; îĭ va deprinde la rĕsădit şi îngrijit pomiĭ, la lucratul grădinărieĭ, la îngrăditul garduluĭ, la reparatul acaretelor de vite, cu un cuvînt la tot ce trebue să formeze un bun gospodar. Se va arĕta cum trebue păstrat gunoiul şi îngrăşat grădina saŭ ogorul; cum trebue alese seminţele bune etc. Se va dovedi cum se îngrijesc vitele şi că o vită bine îngrijită e comóră la casa omuluĭ, pe când rĕŭ hrănită, rĕŭ ţinută şi neadăpostită e adevĕrată săracie. Timp de patru-cincĭ anĭ, cât urméză băeţiĭ şi fetele şcóla, va stărui să le sădéscă în suflet, pe lângă alte sentimente frumóse, şi sentimentul ordineĭ şi buneĭ stărĭ materiale, să le întipăréscă în suflet, că prin o muncă sistematică, dînşiĭ vor puté duce viéţă tihnită; să le trezéscă ambiţia spuindu-le că némurile străine îşĭ bat joc de nesciinţa nóstră, numindu-ne leneşĭ şi proştĭ; şi dacă ţin la numele de Român, atuncĭ să se siléscă a dovedi că-s destul de deştepţĭ pentru a-şĭ croi şi eĭ prin muncă o viéţă maĭ omenéscă. Când învĕţătorul va fi model de gospodar, ţĕraniĭ vor trimete cu drag copiiĭ la şcólă ca să înveţe, pe lângă carte, şi meşteşugul buneĭ gospodăriĭ.

Să nu credem că într'o gospodărie ţĕrănéscă, aşa cum voim noĭ, nu se cer iscusinţă şi multe cunoscinţĭ, pe carĭ ţĕraniĭ nu le aŭ de unde învĕţa. Orĭ ce s'ar zice, nu vom crede nicĭ o dată, că un învĕţător nu-şĭ póte înjgheba o mică gospodărie, căcĭ dacă el, care are casă, dese orĭ pămînt şi un venit bănesc regulat nu ar puté; atuncĭ de unde să pótă ţĕranul?

Noĭ scim exemple, când ómenĭ de caracter şi economĭ aŭ început aprópe cu nimic şi aŭ ajuns să-şĭ formeze un mic avut. Învĕţătoriĭ sînt ómenĭ tinerĭ, şi omul la acéstă vrîstă póte face jertfe şi suferi privaţiĭ neînchipuit de marĭ, ales când îl încăldesce un ideal, ba chiar şi propriul interes. Învĕţătoriĭ să vrea numaĭ şi vor puté, să-şĭ smulgă din cap nenorocita idee că eĭ sînt cărturarĭ şi decĭ meniţĭ a trăi din budget. Acéstă nenorocită idee ne duce pe noĭ Românĭ de ripă.

Maĭ mult, săteniĭ ar avé încredere în sfaturile unuĭ învĕţător plugar şi atât de iscusit gospodar; l'ar socoti ca pe un frate maĭ mare, pe când aşa sînt plecaţĭ a-l lua în băţae de joc. Şi la drept, ce încredere să aĭbă în sfaturile unuĭ om, care nu se póte sfătui maĭ întâiŭ pe dînsul; care dese orĭ alérgă la sătean să-ĭ dea o cépă, un oŭ orĭ o oca de lapte? Ce încredere să aĭbă într'un om, care învaţă pe copiĭ anĭ de zile câte va slove şi-l stingheresce de la trébă, îĭ desvaţă de muncă, în cât, când vin a casă, cu greŭ s'apucă de lucru? Învĕţătorul ar trebui să fie în sat apostol propoveduitor de solidaritate şi eleviĭ în césurile de lucrărĭ practice să facă uniĭ la alţiĭ clacă pentru grădinărie, curăţirea şi plantarea pomilor, etc. Atuncĭ săteniĭ n'ar puté zice că învĕţătorul îşĭ lucréză numaĭ grădina luĭ cu eleviĭ din şcólă. Ér iarna să-ĭ înveţe cu tot din adinsul micile industriĭ şi rostul buneĭ gospodăriĭ de pe lângă casă! Dar pentru tóte acestea trebue ca maĭ întâiŭ să fie însi-şĭ învĕţătoriĭ bunĭ gospodarĭ şi bunĭ muncitorĭ. Dacă ţĕraniĭ din Transilvania sînt maĭ cuprinşĭ, pricina e că aŭ fost în contact cu Saşiĭ şi cu Unguriĭ, carĭ sînt bunĭ agricultorĭ şi iscusiţĭ în ale gospodărieĭ.

Scim că tóte acestea nu se pot face ca în poveste, dar orĭ cum, trebue un început. Mărturisim din noŭ, că pentru noĭ e lucru neînţeles, să stea cine va la ţară şi să cumpere totul ca la tîrg, ér în grădina şcoliĭ să créscă dudăul şi să se prosláveéscă şerpiĭ şi şopârlele. Câte va hectare de pămînt lucrate bine şi o mică gospodărie casnică bine alcătuită, pot da belşug uneĭ familiĭ întregĭ; dovadă că vin străinĭ şi trăesc din belşug în acest mod. Pentru noĭ Româniĭ a fost o adevĕrată nenorocire că prea mulţĭ şi prea curênd am părăsit agricultura, dar e vreme să recunóscem greşéla. Să învĕţăm carte, iubiţĭ cetitorĭ aĭ „Gazeteĭ Săteanuluĭ“, dar să nu părăsim pămîntul şi tóte micile industriĭ ce se ţin de el; să învĕţăm şi pe alţiĭ a-l cultiva şi a-l iubi, şi numaĭ ast fel vom scăpa de crisă şi de calamităţĭ şi maĭ marĭ pe carĭ fatal le aduce nevoia şi sĕrăcia. Să ne învĕţăm, noĭ în de noĭ, cât maĭ e vreme, căcĭ e vaĭ de poporul pe care-l învaţă străiniĭ gospodăria.

(*„Gazeta Săteanuluĭ“*).

Cursurĭ de agronomie. Inspectorul scol. din com. Alba inf. notifică, cum că la şcólile agronomice din Ada, Lugoş, Kecskemét, Rimaszombat şi N.-Szt-Miklós se vor ţiné de la 1—28 Ĭuliŭ n.: cursurĭ gratuite de agronomie, la carĭ pot lua parte câte 20 învĕţătorĭ, apoĭ că de la 2—29 Aug. n. se vor ţiné alte cursurĭ la şcolile înşirate maĭ sus, cum şi la Pápa, Jászberény, H. M. Vásárhely, Csakóvár, Szt. Imre, Gioagiu, Csaba, Karczaşi Szabadka, la carĭ asemenea pot lua parte tot câte 20 învĕţătorĭ. Pentru participarea la aceste cursurĭ va primi fie care ajutor de câte 100 cor. pentru călătorie şi întreţinere. Ceĭ ce doresc să ĭeĭe parte, să-şĭ trimită cererile până la 15 Maiŭ n. inspect. scol. Vor fi preferiţĭ învĕţătoriĭ, carĭ n'aŭ maĭ fost la atarĭ cursurĭ şi la şcolile cărora se speră, că se va deschide şcóla de repetiţie agronomică.

„Chiorana“ este numele nouluĭ institut de credit şi economiĭ, pe care maĭ mulţĭ fruntaşĭ românĭ din părţile Sătmaruluĭ aŭ hotărît să-l înfiinţeze în Şomcuta-mare. Spre acest scop fundatoriĭ, în frunte cu dl George Pop de Băsescĭ şi Andreiŭ Cosma, directorul „Silvanieĭ“, aŭ distribuit în publicul român prospecte şi colĭ de subscriere cu termin până la 1 Ĭulie n. „Chiorana“ se înfiinţéză pe timp de 90 anĭ, cu capital de 100.000 corône împărţite 1000 acţiĭ à 100 corône. La subscriere sînt a se plăti 10% din valórea nominală şi câte 2 cor. de fie care acţie ca spese de fundare. Restul se va plăti în ratele următóre: 10% la 30 zile după adunarea generală constituantă, 10% la 60 zile, ér celalalt rest la provocările direcţiuneĭ, carĭ înse nu pot urma în rate maĭ marĭ de cât 10% şi la terminurĭ maĭ scurte de cât dóuĕ lunĭ.

Un prospect şi cólă de subscriere se află şi la redacţia „Uniriĭ“.

Bibliografie.

A apărut:

Scurta Istorie a luĭ Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârşite acum treĭ sute de anĭ de *N. Iorga,* preţul 1 leŭ.

Povestea Privighetoriĭ, e titlul uneĭ drăgălaşe poveştĭ compuse de prof. Ĭ. Manliu, după minunata poesie „Înşiră-te-mărgărite" de Vas. Alesandri. Broşurica elegant tipărită pe hârtie fină costă 25 banĭ. Se află de vîndut şi la Tipografia nóstră.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet, 399 pag. preţul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. preţul 3 cor. 40 fil. Şi în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelaşĭ stil plin de frumseţă. aceeaşĭ limbă românéscă curată, aceeaşĭ admiraţiune şi încântare pentru faptele măreţe sĕvîrşite de Omul-Dumnezeŭ în ultima sĕptĕmână petrecută pe pămînt. Şi venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fonduluĭ provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară şi fórte folositóre fie căruĭ adevĕrat creştin.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică,** compusă după Ubaldo Ubaldi, Blaş 1899, pag. 180, preţul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicaţiĭ ale sale dl autor destinéză şi venitul aceste publicaţiĭ pentru formarea unuĭ fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor. Manualul e destinat pentru facultăţile de teologie, dar póte fi de folos şi celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8⁰. Preţul 2 cor. 10 fil. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ.

„Ben Hur", de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898.

În atenţiunea domnilor învĕţătorĭ românĭ.

Aducem la cunoscinţa domnilor învĕţătorĭ de la şcolile poporale, că Înaltul Ministeriŭ reg. ung. de culte şi instrucţiune publică cu datul de 26 Martie 1900 Nro pres. 1070 a aprobat manualul „Geografia pentru şcolile poporale, întocmită pe basa planuluĭ ministerial de învĕţămînt, partea primă, pentru clasele III. şi IV. de Vasile Goldiş prof. gimn."

În legătură cu acésta, anunţăm pe domniĭ învĕţătorĭ, că tocmaĭ acum a ieşit de sub tipar şi partea a dóua din Geografia dluĭ Vasile Goldiş.

Ambele părţĭ se pot procura de la librăria editóre Ciurcu Braşov, pe cum şi de la tóte librăriile din patrie.

„Istoria dieceseĭ gr. cat. de Oradea-mare" de Dr Ĭoan Ardeleanu, partea I şi II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradea-mare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologĭ şi învĕţătorĭ saŭ pedagogĭ cu 1 fl. 10 cr. ambele părţĭ.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcolilor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Preţul 2 cor. 40 fil.

Henry Bolo: **Tragedia Calvaruluĭ** tradusă de membriĭ societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain" a teologilor din Blaş. Edit. societăţiĭ, pag. 287, preţul 2 coróne.

G. Coşbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare,** ed. III. Bucurescĭ, edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. preţul 50 cr.

Posta redacţiuniĭ.

Dluĭ *I. B. în K.* Nu putem reflecta la ofertul Dvóstre, nefiind respectiva carte potrivită nóuă

Dluĭ *I. P. în Bucurescĭ.* Mulţămită pentru cele trimise, nu scim dacă o vom publica saŭ nu, fiind deja reprodusă de unele din ziarele nóstre. Vĕ rugăm ca articlul promis să ni-l spedaţĭ la timp. Despre celelalte am dispus după cerere.

Dluĭ *I. P. R. în R.* Nu putem împlini, de cât alternativa cea maĭ simplă. Azĭ am şi dispus să vi se spedeze fóea; mulţămită pentru manuscris. Cele promise le aşteptăm spre a le avé la disposiţie în cas de lipsă. Salutare!

Dluĭ *R. în F.* Inseratul Dtale va apărea în numĕrul viitor, de data asta a sosit prea târziŭ.

Corespondinţele »Din Protop. Dergea« şi »Reghin« »Mulţămită publică« ş. a. a trebuit să rĕmână din lipsa de spaţ. Puţină răbdare.

Felsö Sebes (p. N. Saŭ6). Primit şi achitat an. 1898. Ne rugăm şi pentru 1899.

F. Szivágy. Primit cu mulţămită şi achitat anul 1895 şi 1896.

Válaszut. Primit şi achitat anul 1892 Ĭanuar—Octobre.

Sevestreni. Cu abonamentul până la finea anuluĭ 1899 suntem în regulă. A fost o greşélă. Şedula a rătăcit dela numerul vecin.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.